I. Ferenc József jelenlétében rendkívüli fénnyel ünnepelte a főváros 50 év előtt Budavár visszafoglalásának 200-ik fordulóját

Egy negyed-évezred még a történelem gyorsan járó óráján is nagy idő. Kései nemzedékeknek öntudatot adó, új erőket termelő, nagy eseményei a dicső magyar multnak, — a ma legnagyobb értékei.

Ám egy fél évszázad is könnyen történelmi távlatokba vesz, különösen akkor, ha ez az idő — mint a most közvetlenül mögöttünk levő is — külön, maga is egy nagy darab világtörténelem. Ezért nem érdektelen, ha visszaemlékezünk Budavár visszavételének ötven év előtti ünneplésére.

Nem volt még két évtizede sem, hogy sokat szenvedett és a vértanuk önfeláldozásával tűrő nemzetünk felszabadult az osztrák elnyomatás szörnyű terhe alól. Egy önmagával és uralkodójával megbékélt nép, politikai és gazdasági fellendülésének boldogságában és büszke öntudatában tekintett ekkor vissza a — *régmultra.* Hit és bizalom, derű és megelégedettség sugárzott lelkekből és arcokról — ez nyomta rá bélyegét az akkori ünnepségekre.

Hogyan is volt hát?

A főváros 1884-ben elhatározta és megkezdte az ünnepségek előkészületeit. Meghívta ezekre az ország összes törvényhatóságait. Történelmi kiállítást rendezett a Műcsarnokban és kiadta *Károlyi Árpádnak* a nagy történelmi eseményt tárgyaló művét. *Rákosi* Jenő *„Budavár megvétele"* címen alkalmi darabot írt, melyet 1886 augusztus 31-én, ünnepi előadásban mutattak be a magyar nemzeti színjátszás nagyjai a Népszínházban.

Az uralkodó Ferenc József Budán tartózkodott

és augusztus 31-én megtekintette a műcsarnoki történelmi kiállítást, melynek óriási értékű anyagát ő maga is gazdagította.

Szaptember elsején kezdődtek az ünnepségek.

Reggel 9-kor a hercegprímás pontifikálása mellett *Te Deum* és mise volt a helyőrségi templomban. Azután kivonulás a Nándor-térre. Itt felsorakoztak a résztvevők az emléktábla körül. Az ünnepet *Gerlóczy* Károly polgármester nyitotta meg. Az emlékbeszédet *Havas* Sándor fővárosi bizottsági tag mondotta. A Himnuszt és a Szózatot a *Budai Dalárda* énekelte.

Délután 4 órára volt kitűzve a vigadói díszülés kezdete. 3 órakor már óriási tömeg zsúfolódott össze a Vigadó környékén. Az egykorú lapok különösen kiemelik *Splényi* báró detektívfőnök tapintatos eljárását, amellyel a rendet fenntartotta.

Ma már történelmiek a megjelentek nevei is. A bejárattal szemben hatalmas piros bársony támlásszékben *I. Ferenc József* és udvara foglalt helyet. Közvetlen közelében: — a sajtó számára fenntartott helyek voltak. Az emelvényen fényes díszmagyarok, papi díszruhák, katonai uniformisok, csillogó érdemrendek tömege. Külön kis asztalnál *Ráth* Károly főpolgármester, egy másiknál *báró Kemény* Gábor és *Szilágyi* Sándor, a Történelmi Társulat képviselői. A sok csillogó díszből nemes egyszerűséggel tűnik ki *Trefort* Ágoston fekete díszmagyarja. Főpapi bíborban *Haynald* Lajos bíbornok-érsek és *Mihájlovics* zágrábi bíboros. Délceegen és derűsen az „öreg" *Andrássy* Gyula gróf, volt külügyminiszter.

Ott voltak a főpapok, élükön *Schuszter* Konstantin, akkor kassai püspök, a két *Szász,* Károly és Domokos, református püspökök, az összes miniszterek, *Tisza* Kálmán kivételével, aki beteg volt, továbbá számos történettudós, *Pauler* Gyula, *Fejérpataky* László, *Károlyi* Árpád, *Tanárkay* Gedeon és mások. Ott volt *Jókai* Mór, *Darányi* Ignác, *Busbach* Péter, *Wahrmann* Mór, *Keglevich* István gróf intendáns, valamint az összes vármegyék és városok kiküldöttei magyar díszben.

Mikor a terem már zsúfolva volt, megkezdődött *Budapest törvényhatósága és a Magyar Történelmi Társulat által Budavár visszafoglalása* alkalmából 1886 szept. 1-ére kitűzött díszülés.

Ráth Károly főpolgármester így kezdte beszédét:

— Elnöki tisztem teljesítése közben többször fordulnak elő alkalmak, midőn szerencsém van tolmácsolni a főváros örömét valamely bekövetkezett esemény felett, mely a közérzület óhajának megfelel, midőn kifejezést kell adnom valamely magasztos cél érdekében a társadalom minden rétegeit átható lelkesedés tényének, midőn a főváros fenkölt szelleme és akarata nyilvánul a nemzeti érdek s a közművelődés nagy feladata ügyében. *Mert a főváros közönsége már kiváló municipális állásánál fogva is, melyet az ország törvényhatóságai sorában elfoglal, mindenkor legnemesebb hivatásának érezte, hogy nemcsak az általános emberi, hanem különösen szeretett hazánk érdekeinek hű őre és igaz képviselője legyen.*

Majd így folytatta:

— Midőn a főváros tanácsa a Magyar Történelmi Társulat kegyeletes és hazafias indítványát, hogy *„Budavárának a török uralom alóli felszabadulása, ennek kétszázéves évfordulóján, megünnepeltessék"* a törvényhatósági közgyűlésnek pártolólag terjeszté elő a főváros közgyűlése, még 1884-ik évi január hó 9-én osztatlan lelkesedéssel magáévá tette a saját hazafiúi érzületének is megfelelő nagy eszmét és megállapítva az intézkedések sorát, melyekkel a világraszóló esemény emlékét megörökíteni kívánta — a szükséges eszközök megszavazása mellett, utasította a tanácsot, hogy *egyetértőleg a fővárosi képzőművészeti bizottmánnyal a Magyar Történelmi Társulattal a határozat végrehajtásáról gondoskodjék.*

Beszéde további folyamán rövid történelmi visszapillantást vetett a 200 évvel azelőtti nagy eseményre és felsorolta mindazokat az intézkedéseket, amelyeket a főváros az ünnepségre és a történelmi esemény megörökítésére tett. A főváros a hálás megemlékezésre — jelentette *Ráth* Károly — külön érmeket veretett. Felsorolta ezután a meghívottakat, közöttük az uralkodó- és trónörökös-párt, a főhercegeket, továbbá *„azon bel- és külföldi családokat, kiknek ősei a diadalmas ostromló hadsereg soraiban résztvettek".* Köszönti *Bécs, München, Berlin, Zágráb, Prága, Lemberg* és *Stockholm* küldötteit, kiket — mint bejelenti — a főváros másnap „különösen üdvözölni fog". Szavait így fejezte be:

— *Ős Buda ormain újra ott díszeleg a királyi lak, szeretett Apostoli Királyunk székhelye.* A legújabb kor monumentális alkotása, a nagy haladás, mely nemzetünk szellemi és anyagi művelődése terén megy végbe és a törhetlen hűségű magyar nép leghőbb vágyai, dicsőségesen országló I. Ferenc József szeretett királyunk Őfelsége drága nevéhez vannak fűzve örökre! *A király és a nemzet boldog egyetértése hozott áldást a trónra és a Hazára — ezen egyetértés legbiztosabb záloga jólétünknek és jövőnknek. Éljen a király!* Isten örök áldása az egész magyar haza fölött!

A főpolgármester után *Kemény Gábor báró* a Történelmi Társulat másodelnöke mondott ünnepi beszédet, az emlékbeszédet pedig *gróf Széchenyi* Antal tartotta. *Ipolyi* Arnold váradi püspök, mint a Történelmi Társulat elnöke és a vatikáni magyar okirattár szerkesztő bizottságának elnöke, Nagyváradon augusztus 20-án kelt levelével, átnyujtotta XIII. Leó pápa együttérzésének értékes jelét, azt a munkát, melyben a *Vatikáni Okirattár közzétette XI. Ince pápa magyarországi követének 1686. évi jelentéseit.*

Érdekes az a névsor, amely az ötven évvel ezelőtti ünnepségek ama résztvevőit említi fel, kiknek ősei fegyverrel a kezükben harcoltak 1686-ban Budavaráért.

Ezek: *Petneházy* Antal, *Petneházy* Ferenc, *Petényi* Sándor, *Petényi* Ádám, *Ottlyk* Ede, *Ottlyk* Zoltán, *Ocskay* László, *Le Vray* Gusztáv, *Hunyady* Kálmán, Imre és László grófok, *Barfus-Egenhardt* Károly (Köln), *Petényi* Ottó, *Petényi* Vendel, *Miskey* Lajos, *Huyn* János Károly (Felső-Ausztria), *Creytz* Artúr báró (Berlin), *Mongenot* M. Leon (Nancy), *Desplangues* A. (Párizs), *Tattenbach* Jenő gróf (Berlin), *Furó* László Kálmán, *Icauchist* Endre, *Miskey* József, *Juhász* Ignác, *Sántha* Elemér, *L. Laure* (Párizs), *Monjourtin d'Equeville* marquis (Párizs), Albert de *Malet* (Párizs), *Miskey* Árpád, *Motasicky* Hugó, *Ottlyk* József, *Kovács* Sándor, *Ebenboch* Ferenc, *Szunyogh* Tivadar, *Fiáth* Pál báró, *Apponyi* Sándor gróf, *Fiáth* Imre, *Jeszenszky* Béla, *ifj. Novelly* Antal, *Vecsey* Sándorné, *Kovács* F., *Möschke* Hermann (Berlin), *Honny* István, dr. *Mels Bielke* gróf (Svédország), *Balassa* István báró, *Ottlyk* Géza, *Guitmann* Henrik és *Petneházy* Ferenc.

*

Napokig ünnepelt még az ország és a főváros. Szeptember 5-én nagy népünnepség volt a Városmajorban, mely az akkor még ritka látványosságok sorozatát nyujtotta a boldog és örvendező tömegeknek. Mint a leírás elárulja: *„10 percenként új léghajók lettek felereszstve".* Látható volt a Filadelfia-akvárium, a Hóry-műszínház és a „Barogaldi-néparéna . . ."

*

Látványosságunk ma több van, de az akkoriak a régit mennyivel zavartalanabbul élvezhették. Mégis, ünnepeljünk ma is, mi is hittel, mely a mult emlékeiben gyökerezve ígéri, hogy *lesz még ünnep Nagy-Magyarországon is!*